

Úvodní slovo

Milé čtenářky, milí čtenáři,

červnový měsíc bývá obvykle plný očekávání. Nejen školou povinní, ale i ti, kdo už školní lavice dávno opustili, netrpělivě odpočítávají poslední dny do letních prázdnin. Letos však prázdniny nepřinesou jen letní radovánky. Po náročném květnovém volebním klání a následných povolebních vyjednáváních by se v uvolněné dovolenkové atmosféře měla zrodit nová česká vláda.

Přestože se již zklidnily vody českého rybníka zvržené překvapivým výsledkem volebního klání a z tábora vítězů přichází stále jasnější signály o budoucnosti České republiky, vrací se Petr Lebeda společně s Martinem Kloubkem ještě jednou k parlamentním volbám. Ty sice přinesly řešení řady naléhavých otázek, ovšem jak ukázala analýza programů osmi volebních stran, kterou s cílem porovnat přístup jednotlivých stran ke globálním problémům připravil v předvečer voleb Glopolis, některá z důležitých témata strany buď opomíjejí, nebo se o ně zajímají jen ve velmi úzkém lokálním kontextu, což může pokračovat i po volbách. Jedná se o rozvojovou politiku, energetiku a změny podnebí, zemědělství a obchod a globální ekonomiku spolu s širší ekonomickou krizí. Tato témata mají silný rozvojový rozměr, který si však většina českých politiků neuvědomuje, a tím pádem ani nepromítá do svých plánů na volební období po volbách 2010.

Krátkozrakost však není příznačná jen pro českou politiku. Také Evropská unie bez uzardění přehlíží negativní dopady liberalizačních dvoustranných dohod, které uzavřela na květnovém summitu v Madridu s některými zeměmi Latinské Ameriky. Tyto smlou-

Zdroj: www.sxc.hu

vy se často ocitají v rozporu s rozvojovou politikou Evropské unie, naopak jdou nejednou na ruku nadnárodním korporacím, které působí v daných oblastech a svou činností zde ohrožují dodržování lidských práv. Upřednostňování určitých zemí se navíc děje na úkor jiných. Ivana Lukáše inspirovala ke komentáři nejen účast na madridském summitu zemí EU – LAC, ale také setkání s Joyce van Genderen-Naar z Fóra občanské společnosti zemí AKT ze Surinamu, která hovořila o konkrétní smlouvě EU na export banánů zvýhodňující Kolumbii coby dovozce banánů do Evropy na úkor menších karibských producentů.

Na závěr se z horké Latinské Ameriky přesuneme zchladit do Finska. Zde, v atmosféře nakloněné boji proti klimatickým změnám, hledá finská vláda zelenou cestu k prosperující nízkouhlíkové ekonomice, ve které environmentální ohledy nestojí v cestě rozvoji průmyslu a jeho konkurenceschopnosti v mezinárodní soutěži. Jak upozorňuje Pia Aaltonen, finská stážistka Glopolisu, přestože

Obsah

Úvodní slovo.....	1
Zaostřeno.....	2
O čem volby nebyly	
Komentář.....	5
Banány a mrtví odboráři – příklad neférové evropské obchodní politiky	
Nakonec.....	6
Zelený růst ve Finsku K současné diskusi o klimatické a energetické politice	

je poptávka po ambiciózních opatřeních v oblasti změn podnebí velmi vysoká, není zcela jasné, ke kterému scénáři se finská společnost nakonec přikloní. Otázkou zůstává, zda se vydá cestou podpory decentralizace energetického sektoru a posílení role obnovitelných zdrojů energie, či spíše opět vsadí na technologie jaderné, což je velmi aktuální téma i v České republice. Přestože finská vláda před nedávnem ujišťovala o minimální podpoře výstavby nových jaderných reaktorů, čerstvé rozhodnutí značí jistý obrát v této politice a vyvolává tak vlnu nevole finské veřejnosti.

Vypadá to, že léto se opravdu neponese jen ve znamení odpočinku, ale také v duchu důležitých rozhodnutí. Ve Finsku se bude rozhodovat o dalším směřování finského zeleného růstu. V Česku se bude rozhodovat o cestě, jíž se bude země ubírat po další čtyři roky. Pokud i vy chcete udělat v létě malé, ale důležité rozhodnutí, podívejte se při nákupu banánů do letního koktejlu, odkud pocházejí. A dejte přednost těm, které pocházejí od menších producentů z Karibiku, Afriky či Tichomoří.

Krásný začátek prázdnin Vám za tým Glopolis přeje

Ingrid Mitáčková

› O čem volby nebyly

Volby jsou za námi a většina z nás si asi oddychla. Kampaň byla tentokrát extrémně dlouhá a náročná nejen pro stranické pokladny, ale i na trpělivost nás voličů. Štáby napravo i nalevo opět mobilizovaly do zbraně šiky věrných a tu podmanivě, tu výhruzně přemlouvaly nerozhodnuté, aby též uposlechli povolávacího rozkazu a pomohli zničit tábor protivníka, který plánuje útok na „obyčejné lidi“ nebo nás chce vzít na výlet do Řecka, kde se nám tentokrát, na rozdíl od minulé dovolené, nebude zaručeně líbit. Ještě než ale zmizí z nároží a podél silnic usměvavé i ustarané tváře apelující na naši odpovědnost či solidaritu, poohlédněme se ještě za skončeným volebním kláním a nahlédněme do programů osmi politických stran, které si činily největší naděje, že budou po volbách ovlivňovat politické dění v ČR.

Programy těchto stran (ČSSD, ODS, KDU-ČSL, TOP09, Věci veřejné, KSČM, Strana zelených a Strana práv občanů – Zemanovci) analyzoval před volbami tým Glopolis z hlediska toho, do jaké míry reflektují domácí problémy ve světle globálního dění, zda onu odpovědnost a solidaritu strany nabízejí nejen svému českému voliči, ale i okolnímu světu a zda tedy oko našich politických představitelů dokáže obrazně řečeno dohlédnout dále než z billboardu na přilehlou ulici. I proto jsme zvolili pro naši analýzu poněkud netradiční název „KDO HLEDÍ ZA PLOT ČESKÉ ZAHŘÁDKY“.

Volby možná vyřešily řadu otazníků, které visely ve vzduchu. Přesto řada důležitých otázek zůsta-

Předvolební debata Jaké politiky by volili nejchudší obyvatelé planety. Zdroj: Glopolis

ne i pro tentokrát nezodpovězena a to proto, že se o nich v ČR nemluví. Jde jednak o vážné mezinárodní problémy a jednak o témata, o nichž panuje na české politické scéně konsenzus. Jak ukázala naše analýza volebních programů, několik z nich – energetická vize, rozvojová pomoc, konkurenceschopnost zemědělství a hospodářský růst stůj co stůj – patří do obou skupin. Česká politická scéna přitom potřebuje větší pluralitu názorů v řadě z těchto oblastí, kde vládne shoda. A na druhé straně více spolupráce tam, kde vládne tuhá stranická konkurence.

Zákopy nalevo i napravo

Není asi žádným překvapením, že jedním z hlavních cílů volebních programů stran (nejen českých) je snaha vymezit se vůči soupeřům v národní politické soutěži. V konstruktivní a odpovědné politice by však princip konkurence měl být vyvážen principem spolupráce.

A to jak na národní, tak na mezinárodní úrovni. V české politice bohužel spolupráce stran na klíčových národních reformách, jako jsou penzijní, zdravotní či školská reforma, povážlivě vázne. Tento fakt potvrdila i kampaň před těmito volbami, která byla, alespoň pokud jde o největší strany, značně negativní a potvrdila současnou absenci snahy jakkoli obrušovat ostré hrany mezi pravicí a levicí. Není potom ovšem divu, že české strany nehýří ani snahou zapojit se aktivně do mnohem složitějších reformních procesů na mezinárodní úrovni. Přitom právě kultura nadstranického dialogu a spolupráce na systémových domácích změnách by České republice umožnily se takových procesů snáze zúčastnit a hrát v nich aktivní roli.

Neochota ke spolupráci se projevuje v českém prostředí nalevo i napravo. ČSSD a levice obecně kritizují v ekonomice nadměrnou roli sobeckého trhu a volají po větší so-

lidaritě prostřednictvím kolektivních mechanismů rozhodování, jakou jsou např. veřejné výdaje. Na politickém trhu se však chovají velmi individualisticky a výhra v politické soutěži je v praxi pro českou levici mnohem důležitější než strategická kolektivní spolupráce. Až na pár výjimek v programu ČSSD (KSČM ani Zemanovci se mezinárodním problémům nevěnují skoro vůbec) snahám o regulaci české ekonomiky neodpovídá snaha o spolupráci při reformě mezinárodních ekonomických pravidel, které ČR tolik ovlivňují. Naopak na řadě míst – kupříkladu v zemědělství – je pro sociální demokracii příznačná očividná snaha maximálně těžit z globální soutěže, ale zároveň snaha omezovat ji doma a tam, kde by mohla ohrozit české exportéry.

Ani pravice se ovšem nemůže chlubit velkou globální odpovědností a snahou o budování konsenzu. Neprosazuje sice jiný ekonomický model doma a jiný za hranicemi jako levice, ODS i TOP 09 jsou konzistentní v podpoře volného trhu, minimální role vlád a otevřeného mezinárodního obchodu s rovným přístupem pro všechny země. Chybí jim však sebemenší reflexe toho, komu a za jakých podmínek taková politika opravdu pomáhá. KDU-ČSL či Strana zelených takéové pochybnosti mají. Apetit pro (regulací neomezený) ekonomický růst už je dlouho příčinou ekologických problémů všude po světě. Liberalizace mezinárodního obchodu pak nejen souvisí s deregulací (nestabilitou) globálních finančních trhů, ale také se světovým hladem. Stojí za vlnou dovozů přispívajících k mizení životaschopného zemědělství v chudých zemích, na kterém závisí obživa, ale hlavně příjem většiny jejich obyvatel.

Světová finanční a ekonomická krize poměrně jasně ukázala, jak nejen chudé země, ale i ČR bez většího vlastního přičinění (a uvnitř obranného valu EU) může přijít o řadu pracovních míst, slušné zisky a především daně. V předvolební kampani si strany jak horkou bramboru přehazovaly zodpovědnost za varovný deficit veřejných financí. Ano, jistě jsme měli být šetrnější v dobrých letech a krize v plné nahotě odkryla řadu dlouhodobějších problémů s českým rozpočtem. Ale jako by se vytratil fakt, že bychom o tom dnes zdaleka tolik nemluvili, nebýt bezprecedentního kolapsu globálních finančních trhů po pádu Lehman Brothers. A že opakování krize mohou zajistit jen reformy globální, nikoliv sebevíc promyšlené reformy domácí.

Větší bezpečnost a vyšší zisky

Oblasti programové shody by tedy na rozhádané politické scéně měly být důvodem k optimismu. Dvojnásob pak, pokud přinášejí zodpovědnější přístup ČR i k životnímu prostředí a chudým zemím. Předvolební analýza Glopolis ukázala, že napříč politickým spektrem panuje takový konsenzus o potřebě přejít na energeticky efektivnější, pestřejší a nízkouhlíkovou ekonomiku, která jedinečně může zabránit katastrofickému rozměru klimatických změn. Hlavním důvodem energetické shody nicméně nejsou environmentální, natož rozvojové ohledy na ty, kterým tající ledovce a zvýšená hladina oceánů znemožňují obyčejné živobytí (už tak většinou dost špatné), a jejich obavy zcela jistě nejsou tématem při diskuzi o modernizaci uhelných elektráren či prolomení územních limitů těžby.

Dominuje pragmatická snaha především zvýšit českou energetickou bezpečnost a ziskovost české ekonomiky. Ale taková už je ironie národní politiky: strach z Ruska či z drahé a nedostupné ropy nejspíš přiměje naše politiky udělat něco pro nejchudší obyvatele planety stokrát účinněji než všechny morální apely a vědecké studie světa.

Případů, kdy české ekonomické a bezpečnostní zájmy jdou stejným směrem jako zájmy environmentální a rozvojové, je ovšem pramálo. Srdce nejedné nevládní organizace jistě zaplesalo při závěrečné televizní debatě Paroubek – Nečas, kde jsme se dozvěděli, že pomoc chudým zemím má jasnou podporu z obou táborů, a patří tak mezi nemnoho společných priorit. Stejně tak jsme mohli být potěšeni při poslechu stranických expertů během předvolební debaty, kterou Glopolis pořádal společně s Českým fórem pro rozvojovou spolupráci. I zde panovala shoda na tom, že pomoc rozvojovému světu by měla být důležitou součástí naší politiky. Realita však nabádá ke střízlivosti. Navzdory dlouhým rokům silného ekonomického růstu Česká republika nejenže nevytvořila přebytek veřejných financí, ale ani nezačala plnit své mezinárodní závazky v boji proti světové chudobě (letos by oficiální rozvojová pomoc měla činit 0,17 % českého HND, ale stěží dosahuje 0,12 %). Programy politických stran nesevředly o tom, že se na tom po letošních volbách bude něco zásadně měnit.

Rozvojová spolupráce v mnoha z nich zcela chyběla. A tam, kde se objevila, bylo to často opět jen proto, aby podpořila ekonomické či bezpečnostní zájmy ČR.

Například program ČSSD považuje rozvojovou pomoc za nástroj post-konfliktní obnovy či prevence konfliktů, ačkoliv v zahraničním výboru parlamentu ČSSD aktivně podporuje důležité reformy celého systému zahraniční rozvojové spolupráce. Ty dostaly podporu Topolánkovy vlády i díky ODS. Z programu ODS je však až příliš zřejmé, že rozvojová pomoc má především pomáhat českým subjektům. TOP 09 pak silně zjednodušuje a pro rozvojové země chce „obchod místo charity“.

Co tedy z analýzy vyplývá o obou pólech českého politického spektra? Levice a pravice se neshodnou na tom, jak přispět k mezinárodní bezpečnosti (spor o nasazení vojáků v Afghánistánu). Neshodnou se na tom, jak by měly vypadat základní ekonomické reformy v ČR či v EU. Ale shodnou se na tom, že národní ekonomika a bezpečnost jsou v zahraniční politice nejdůležitější hodnoty, důležitější než životní prostředí či rozvojová zodpovědnost. Dále se neshodnou na tom, zda má česká ekonomika růst díky nižším daním či vyšším veřejným výdajům. Ale shodnou se na tom, že ekonomicky růst musí, a to především prostřednictvím růstu exportu, ať už jsou důsledky globální soutěže a kvalita stávajícího ekonomického růstu jakékoliv.

Pravici i levici (včetně KDU-ČSL, kritické k současným ekonomickým hodnotám) ovšem chybí základní analýza příčin a dopadů globální finanční a ekonomické krize. Takřka všem stranám pak stále chybí jakákoliv pochybnost o tom, že alfou a omegou společenského rozvoje má být hospodářský růst a že dosavadní pravi-

dla globální ekonomiky jsou plně i v českém národním zájmu. Většina stran se shodne na tom, že ČR se rozhodně do snahy redefinovat ekonomická pravidla a reformovat mezinárodní finanční architekturu „plést“ nemá.

Větší konkurenci vizí

České politice dominuje zájem o bezpečnost. A zájem o ekonomičnost. Ne tak už zájem o to, co bezpečnost opravdu stojí. Či zájem o to, do jaké míry je naše a globální ekonomika skutečně bezpečná. A právě v tom spočívá znepokojivá past konsenzu v české politice. I v této oblasti potřebuje zdravá česká demokracie alternativní hlas, bez něhož nemůže probíhat veřejná a politická diskuze na ožehavá témata. Na témata, o nichž by volby také měly být, ale zatím nejsou.

Předvolební analýza Glopolis na 80 stránkách ilustruje pozice jednotlivých stran ke všem těmto otázkám, srovnává je a hodnotí. Jak naznačuje souhrnný graf na obrázku, mezi osmi největšími českými stranami panují značné rozdíly v tom, nakolik hledí přes plot české zahrádky. Pohled na stranické programy je pochopitelně jen jeden z možných přístupů k volbám. Stručným závěrem analýzy však je, že jak klasická pravice, tak klasická levice příliš nedostává základnímu požadavku na zdravou demokratickou diskusi o složitých, ale důležitých tématech.

Doufejme tedy, že v příštích volbách tomu bude alespoň trochu jinak a že řada důležitých otázek, kterými by se česká společnost a politická scéna měly zabývat,

nezanikne ve zvuku řehtaček oslavujících podařený bonmot předsedy.

Kompletní hodnocení stran včetně názorných grafů a stranických vysvědčení naleznete v analýze „KDO HLEDÍ ZA PLOT ČESKÉ ZAHŘÁDKY“ na www.glopolis.org

autoři
Petr Lebeda
Martin Kloubek

› Banány a mrtví odboráři – příklad neférové evropské obchodní politiky

V polovině května (18. května 2010) proběhl v Madridu summit EU a států Latinské Ameriky a Karibiku (summit EU – LAC). Jednání přinesla řadu důležitých závěrů – mezi jinými uzavření mnohostranné dohody mezi EU, Kolumbií a Peru, uzavření jednání o asociační dohodě mezi EU a Střední Amerikou a oživení jednání mezi EU a regionálním seskupením Mercosur. Evropská komise vítá výsledky summitu jako krok vpřed jak v partnerství mezi regiony, tak i z hlediska ekonomického a sociálního rozvoje zemí Latinské Ameriky a Karibiku (LAC). O možném negativním dopadu uzavřených smluv na dosažení Rozvojových cílů tisíciletí a dodržování lidských práv v zemích LAC ale mlčí jak stránky summitu, tak Evropské komise.

Ozývá se však evropská i latinsko-americká občanská společnost. Její členové kritizují výsledky summitu i spolupráci mezi EU a LAC a volají po zastavení liberalizačních bilaterálních dohod. Ty podle nich slouží především zájmům evropských nadnárodních korporací, které se často podílejí na potlačování lidských práv v oblastech jejich působnosti. Obchodní a investiční dohody uzavírané se státy Latinské Ameriky mohou mít navíc negativní dopad na rozvoj některých zemí Karibiku, které jsou jedněmi z hlavních příjemců rozvojové pomoci EU.

Dohoda mezi EU a Kolumbií může být příkladem obou těchto pro-

blémů. Upřednostnění Kolumbie v rámci zóny volného obchodu jako dovozce banánů do EU vytváří příliš silnou konkurenci pro pěstitele na export z oblasti Karibiku. Následkem toho hrozí produkci banánů v řadě zemí, jako je například Surinam, zánik, což bude mít neblahý dopad na jejich sociální a pracovní standardy, migraci i celkový ekonomický rozvoj. To je ale v protikladu s cíli, které si ve své rozvojové zahraniční politice Evropská unie klade. Podrobně o tomto problému hovořila 19. května v rozhovoru pro pořad Třetí svět Českého Rozhlasu 1 – Radiožurnálu Joyce van Genderen-Naar z Fóra občanské společnosti zemí AKT ze Surinamu, která na pozvání Glopolisu navštívila Českou republiku.

Kolumbie je zároveň zemí s jedním z nejvyšších počtů zavražděných odborářů na světě. Děje se tak v důsledku vládních aktivit a činnosti paravojenských jednotek. Existují podezření vznesená před lidovým tribunálem na Summitu lidu probíhající u příležitosti summitu EU – LAC, že k financování těchto paravojenských jednotek přispívá také britská korporace British Petroleum (BP) působící v zemi. Uzavírání zón volného obchodu Evropské unie s kolumbijskou vládou je pak vnímáno jako podpora této politiky a nekalých aktivit britského koncernu v Kolumbii. I zde je, obdobně jako u „banánové“ politiky, patrný rozpor s evropskou rozvojovou politikou, která si jako jeden z cílů klade podporu lidských práv v chudých zemích. O mnohých dalších případech, kdy nadnárodní korporace ve spolupráci s místními vládami přispívají k jejich potlačování, informovali panelisté zmiňovaného Summitu lidu v Madridu.

Obchod zajisté plní důležitou funkci pro zvyšování blahobytu národů. Jak ale naznačuje příklad Kolumbie, ne všechny obchodní a investiční smlouvy vedou k tomuto kýženému cíli. Evropská komise by proto měla brát více v potaz rozvojovou a lidsko-právní dimenzi obchodních a investičních dohod, aby byl zajištěn jejich větší soulad s rozvojovou politikou EU, a tedy s naplňováním Rozvojových cílů tisíciletí a dodržováním lidských práv. Naopak by se měla obrnit proti lobbistickému tlaku nadnárodních korporací a proti prosazování vlastních ekonomických zájmů tam, kde dochází k jejich střetu s rozvojovými cíli.

autor
Ivan Lukáš

› Zelený růst ve Finsku K současné diskusi o klimatické a energetické politice

Klimatické změny jsou jedním ze zásadních témat, která v současnosti hýbou finskou společností. Veřejnost i političtí představitelé jednohlasně volají po podpoře ochrany klimatu. Z nejnovějších studií vyplývá, že až 85 % obyvatel Finska považuje klimatické změny za reálnou a velmi vážnou hrozbu a vyzývají ke konkrétním opatřením (Helsingin sanomat 2007, 2008 a Demos 2008). Čtyři z pěti obyvatel, bez rozdílu věku, pohlaví, vzdělání či politického přesvědčení, jsou dokonce ochotní změnit své návyky tak, aby přispěli k ochraně klimatu. Tato atmosféra, příznivě nakloněná boji proti klimatickým změnám, se projevuje i v programech politických stran, kde se ochrana klimatu těší důležitému postavení.

Finsko i ostatní severské země získaly v ochraně klimatu náskok oproti ostatním zemím. Od roku 1990 se Finsku podařilo z vlastní iniciativy snížit emise CO₂ o 10 % a pyšní se prvenstvím v zavedení uhlíkové daně (již v roce 1990). Nezahálela ani řada finských obcí, které přijaly velmi přísné klimatické strategie. Přes tyto úspěchy se však roční emise Finska drží na vysoké úrovni. Energeticky intenzivní průmysl, velká spotřeba dřeva a dlouhé zimní měsíce, v nichž se lidé neobejdou bez topení, to vše přispělo k tomu, že je finská uhlíková stopa podle zprávy Světového fondu na ochranu přírody (WWF) pro rok 2006 třetí největší na světě.

Podobně jako české, dominuje finské ekonomice průmyslová výroba. Průmysl tvoří 40 % HDP a poskytuje práci 20 % z celkového počtu zaměstnaných. Obzvláště dřevařský a ocelový průmysl jsou energeticky náročné a produkují velké množství emisí skleníkových plynů. Přibližně 80 % finských emisí má na svědomí energetický sektor, přičemž průmysl produkuje polovinu z těchto emisí. Na druhou stranu však efektivita některých finských průmyslových odvětví (např. ocelářský průmysl či hornictví) s přehledem překonává evropský průměr.

O nezbytnosti velkých změn v energetickém sektoru Finska tak nelze pochybovat, objevují se však obavy o konkurenceschopnost průmyslu. Potřeba změn se promítla i do nových úvah o zeleném růstu a bezuhlíkové společnosti. Na podzim roku 2009 uveřejnila finská vláda zprávu „Cesta k nízkouhlíkovému Finsku“ (Towards a Low-Carbon Finland) o směřování klimatické a energetické politiky v dlouhodobém horizontu. Podobné zprávy se ve Finsku vydávají jednou za 4 roky, výběr tématu energetiky a změn klimatu napovídá, že vláda má o tuto problematiku vážný zájem.

Zpráva finské vlády ukazuje cestu k prosperující nízkouhlíkové zemi prostřednictvím představení různých scénářů vedoucích k zelenému růstu. Drží se přitom myšlenky, že ekonomická prosperita nemusí být nutně položena na oltář ochrany klimatu. Naopak, „uhlíková neutralita“ může být vnímána jako konkurenční výhoda pro finské firmy, jako příležitost pro vyšší kvalitu života, či jako důkaz, že i malá země může hrát významnou roli v boji proti změnám klimatu.

Finsko. Zdroj: www.sxc.hu

Podle těchto zelených modelů růstu vede cesta k bezuhlíkové společnosti přes využití inovací a nových technologií, politických opatření a zapojení občanské společnosti. Větší energetická efektivita vede k vyšší konkurenceschopnosti, nové technologie otevírají možnosti pro exportéry, přispívají k růstu trhu s nízkouhlíkovými technologiemi a vytvářejí nová pracovní místa. Snížení produkce emisí o 60 % by přitom podle Technického výzkumného centra Finska nebylo ani příliš drahé, dodatečné náklady by se vyšplhaly na pouhých 0,6 % HDP v roce 2050. Nejoptimističtější scénář pak odhaduje dokonce růst ekonomiky o 3 % ročně.

Finsko přijalo výzvu klimatických změn a zavázalo se ke snížení emisí CO₂ o 80 % (oproti úrovni v roce 1990) do roku 2050. Pokud bude v naplňování tohoto závazku úspěšné, budou se roční emise v roce 2050 pohybovat na 14 mi-

Scénáře vedoucí k nízkouhlíkové společnosti:

	A: Revoluce v efektivitě	B: Udržitelnost na dosah	C: Soběstačnost	D: Sázka na technologie
Hlavní cíl	Eko-efektivita	Služby na místní úrovni	Soběstačnost	Rozvoj průmyslu
Průměrný roční růst ekonomiky	1.7 %	1.8 %	1.2 %	1.8 %
Podíl služeb	Výrazný nárůst	Nárůst	Nepatrný nárůst	Současný stav
Struktura sídel	Soudržná	Výrazně soudržná	Rozptýlená	Rozptýlená v městských sídlech
Poptávka po přepravě osob	Pokles	Výrazný pokles	Současný stav	Nárůst
Konečná spotřeba energie	Snížena o 1/2	Snížena o 1/4	Snížena o 1/3	Současný stav
Podíl obnovitelných zdrojů energie	1/1	2/3	4/5	3/5
Rozvoj jaderné energetiky	Ukončení	Nárůst	Snížení	Výrazný nárůst

lionech tun CO₂, což odpovídá současným emisím z dopravy. Vládní zpráva však neztrácí na optimismu a věří, že i přes hrozivá čísla je možné vytyčeného cíle dosáhnout. Představuje čtyři různé cesty k cíli, z nichž žádná zatím nebyla bezvýhradně přijata. Lze však očekávat, že bude zvolen mix prostředků ze všech scénářů, které povedou k dosažení těch nejlepších výsledků.

Přestože se nabízené strategie a nápady mohou jevit jako bezchybné, je otázkou, jak se reálně projeví v konečných politických rozhodnutích. Pokud se chce Finsko skutečně vydat cestou bez fosilního uhlíku, musí nabízet citlivá, dlouhodobá a udržitelná řešení, která povzbudí důvěru investorů do nových technologií. V sou-

časné době tvoří podíl obnovitelných zdrojů na výrobě finské energie 28,5 % (2/3 této energie pochází z využití vedlejších produktů dřevařského průmyslu a 10 % z vodních elektráren). Na jaře 2010 schválil finský parlament energetický balíček, jehož účelem bude zvýšit podíl obnovitelných zdrojů energie na 38 % do roku 2020 a na 60 % do roku 2050. Na tomto navýšení by se měl z 55 % podílet dřevařský průmysl, z 16 % využívání biopaliv, z 15 % větrná energie a z 8 % tepelná čerpadla.

Vedle podpory získávání energie z obnovitelných zdrojů vláda navrhla parlamentu ke schválení výstavbu dvou nových jaderných reaktorů. Rozhodnutí by mělo padnout v červenci, ale už teď se dá očekávat, že alespoň jeden

z nich bude schválen. Finsko se tak může těšit, že jeho rodina jaderných elektráren, kterou v současnosti tvoří čtyři reaktory, spolu s jedním ve výstavbě (Olkiluoto), se rozroste až na sedm členů.

Toto sporné rozhodnutí vyvolalo ve Finsku vlnu kritických reakcí. Souhlas s výstavbou dvou nových jaderných elektráren by totiž ohrozil důvěryhodnost plánů investovat plně do obnovitelných zdrojů energie, hledat a prosazovat nová řešení. Finskou společnost pobouřilo pokrytectví vlády, která ještě před šesti měsíci tvrdila, že zelený růst bude možno realizovat bez jaderné energie, nebo s jejím minimálním využitím. Vláda mimo jiné prohlásila, že v případě zlepšení energetické efektivity by Finsko vystačilo s jedním novým re-

aktorem, nebo i žádným, vzápětí však otevírá prostor pro dva reaktory. Na vládu se tak snáší kritika pro její upřednostňování zastaralých technologií, přičemž opomíjí potenciál nových technologií umožňujících mnohem rozsáhlejší využití obnovitelných zdrojů energie.

Finanční a ekonomická krize neznamená, že opatření týkající se ochrany klimatu pozbyla na významu či je lze odkládat. Naopak, může jít o příležitost, jak se vydat jinou cestou a předejít tak budoucím negativním důsledkům změn podnebí na ekonomický růst. Rozhodnutí vlády navrhuující povolit výstavbu dvou nových jaderných reaktorů je tak možné označit za velmi ukvapený krok, učiněný v oba-

vách nad budoucím růstem finské a světové ekonomiky. Odpovědi by přitom mohly být spíše obnovitelné zdroje energie, vždyť jen samotný již existující balíček opatření na jejich podporu by měl vytvořit dvacet tisíc nových pracovních příležitostí v tomto sektoru.

Způsob, jakým se Finsko vydá směrem ke společnosti nezávislé na fosilním uhlíku, tak zůstává nejasný, neboť konkrétní plán dosud nebyl zvolen. Důležitou indicií však bude v několika málo týdnech rozhodnutí ohledně dalšího rozvoje jaderné energetiky.

autorka
Pia Aaltonen

Krátce

Nekončící boj s hladem a chudobou

Organizace OSN pro výživu a zemědělství (FAO) zahájila v květnu mezinárodní kampaň proti hladu. Počet hladovějících lidí na světě totiž překročil hranici jedné miliardy a naplnění prvního rozvojového cíle tisíciletí, kterým je snížit mezi lety 1990 až 2015 počet hladovějících o polovinu, je tak stále více ohroženo. Petici pod hlavičkou OSN, kterou již podepsalo téměř 120 tisíc lidí, proto FAO vyzývá vlády všech států, aby z eliminace hladu udělaly svou hlavní prioritu, a zároveň se snaží zvýšit celosvětové povědomí o důležitosti boje proti hladu a chudobě.

Petici naleznete na této adrese www.1billionhungry.org.

Vytvoření Newsletteru bylo podpořeno z prostředků Evropské unie a Ministerstva zahraničních věcí ČR.